

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Університет Жирони (Іспанія)
Університет Орадя (Румунія)
Талліннський університет (Естонія)
КЗ «Харківська обласна станція юних туристів» Харківської обласної ради

РЕГІОН - 2022:

**СТРАТЕГІЯ ОПТИМАЛЬНОГО
РОЗВИТКУ**

МАТЕРІАЛИ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

(м. Харків, 24 листопада 2022 р.)

Харків
2022

Реєстраційне посвідчення в УкрІНТЕІ МОН № 1033 від 20 грудня 2021 р.

Затверджено до друку рішенням Вченої ради Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (протокол № 19 від 26.12.2022 р.).

Редакційна колегія: Л.М. Немець, д. геогр. н., проф. (голова редакційної колегії); П. Беднар, PhD, доц.; Н. Елізбарашвілі, д. геогр. н., проф.; Д. Карачоні, PhD, наук. співроб.; С.В. Костріков, д. геогр. н., проф.; К.В. Мезенцев, д. геогр. н., проф.; Ч. Морар, PhD, доц.; Г.П. Підгрушний, д. геогр. н., ст. наук. співроб.; К.Ю. Сегіда, д. геогр. н., проф.; Дж.В. Субірос, PhD, проф.

Адреса редакційної колегії: Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, 61022, м. Харків, майдан Свободи, 4, кафедра соціально-економічної географії і регіоназнавства, к. 3-62, тел. +38(057) 707-52-74, e-mail: conference.region@gmail.com.

Регіон – 2022: стратегія оптимального розвитку: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 24 листопада 2022 р.) / Гол. ред. колегії Л.М. Немець. – Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2022. – 176 с.

Тексти представлено у авторській редакції. Автори несуть повну відповідальність за зміст доповідей, а також добір, точність наведених фактів, цитат, власних імен та інших відомостей.

Матеріали пройшли внутрішнє рецензування.

ISBN 978-966-285-725-2

© Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, оформлення, 2022

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1

РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК: СУЧАСНА КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ

Бейдик О.О.

Регіони України в період екзистенційних викликів: структурно-логічне моделювання та аналогії 8

Білянська С.М.

Інтеграція об'єктів геомаркетингу у ГІС середовище за допомогою інструментів геокодування 13

Влах М.Р.

Суспільно-географічна концептуалізація та лінгвальне вираження поняття «розвиток» 16

Дем'янчук О.Г., Єрко І.В., Качаровський Р.Є., Мельник Н.В.

Стадіон «Локомотив» – туристична атракція м. Ковеля 19

Джаман В.О., Джаман Я.В.

Суспільно-географічне районування як методичний підхід управління регіональним розвитком території України 22

Кобилін П.О., Редін В.І.

Суспільно-географічні засади регіональної політики в Україні 24

Кожевникова Н.В.

Програмно-цільовий підхід як один із засобів ефективного управління на регіональному рівні 30

Корома Н.С.

Значення туризму та рекреації в сільській місцевості: європейський досвід 33

Кучерява Г.О.

Внесок професора Костянтина Немця у розвиток методики суспільно-географічних досліджень 35

**Нетробчук І.М., Чижевська Л.Т., Качаровський Р.Є., Антипюк О.В.,
Мусійчук Д.В.**

Раціональне використання природного рекреаційного потенціалу Велимченської ТГ Волинської області 38

Пацюк В.С.

Виробничі простори: підходи до визначення поняття 41

Сивенко А.В.

Арт-туризм – перспективний напрямок регіонального розвитку 43

<i>Смирнов І.Г., Любіцева О.О., Гринюк Д.Ю.</i> Актуальність досліджень українського науковця Олени Степанів з географії транспорту в світлі сьогодення	45
<i>Черномаз П.О.</i> Географія цивілізацій – актуальний напрям суспільно-географічних досліджень	49
<i>Pohrebskyi T.H.</i> Advantages and disadvantages of the decentralization reform in Ukraine	52

СЕКЦІЯ 2 ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

<i>Глушко Д.О.</i> Вплив кліматичних умов Українського Полісся на урожайність сільськогосподарських культур	55
<i>Дорошенко О.Г., Кандиба Ю.І.</i> Особливості розвитку туризму в Антарктиді	58
<i>Карпінська Г.В., Циналєвська І.А.</i> Забезпечення інституціональної ефективності для повоєнного інноваційного розвитку територіально-господарських систем	60
<i>Лажнік В.Й., Маковецька Л.О.</i> Просторова диференціація рівнів транспортної зв'язаності території Волинської області	63
<i>Ляховська О.В.</i> Сучасний стан металургійної промисловості України: регіональні аспекти	66
<i>Носирєв О.О.</i> Релокація бізнесу в трансформаціях регіонального економічного розвитку	68
<i>Сургай Д.Д., Нестерчук О.О., Добровольська Н.В.</i> Регіональні особливості функціонування мережі туристичних агенцій «Поїхали з нами» в сучасних умовах	71

СЕКЦІЯ 3 ДЕМОГРАФІЧНІ, МІГРАЦІЙНІ ТА СОЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

<i>Афоніна О.О.</i> Жіноче безробіття в Чернігівській області	73
<i>Гудзеляк І.І.</i> Електронні статистичні бази даних населення	76

Костащук І.І. Територіальні відміни електоральної поведінки населення поліетнічного регіону (на матеріалах Чернівецької області)	79
Лисенко А.Ю., Яремчук Д.В. Патріотичне виховання школярів під час вивчення краєзнавчого курсу «Харківщинознавство»	81
Федорець Р.Д. Вплив середніх міст на демографічний розвиток сільських поселень Житомирської області	84
Зімін Д., Лисенко А. Комп'ютерні ігри як інструмент розвитку географічних компетентностей	87
Tsyhan V.S., Kandyba Yu.I. The Evolution of the Far Right in the United States and Europe: Causes, Consequences, Relationship	91

СЕКЦІЯ 4

ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Белей Л.М., Куців Л.П., Косило Л.С., Васкул Н.М., Тороус В.Д. Про всихання ялини європейської (смереки) в західній частині Ямнянського ПНДВ Карпатського національного природного парку: орографічний аспект	95
Колтун О.В. Особливості геолого-геоморфологічних досліджень річкових долин у містах України у ХХІ ст.	97
Патока І.В. Питання екологічної складової оцінювання розвитку територіальних громад на засадах просторової справедливості	101
Полянська Т.О., Стельмах В.Ю., Полянський С.В., Карпюк З.К., Качаровський Р.Є. Басейн р. Широка: рекреаційний потенціал ПЗФ об'єктів	103

СЕКЦІЯ 5

МІСЬКИЙ РОЗВИТОК, ІДЕНТИЧНІСТЬ ТА МІСЬКА ПОЛІТИКА

Борисенко О.В., Авраменко В.В., Корнус А.О., Корнус О.Г. Web-картографування просторової структури та динаміки забудови міста Суми	106
Венгрин Д.В. Філософські засади та методологія досліджень урбаністичних процесів ...	109

Гаврилюк О.К. Особливості зміни етно-національних ідентичностей мешканців українських метрополісів – компаративний кейс Харкова та Дніпра	111
Мезенцев К.В., Провотар Н.І. Простори вимушеного переселення в українських містах	112
Підгрушній Г.П., Провотар Н.І. Поліцентричність як стратегічний напрям розвитку Київського метрополісного регіону	114
Nunes F. Post-disaster urbanism: lessons from an urban history approach	116

СЕКЦІЯ 6 НАСЛІДКИ РОСІЙСЬКОЇ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ ПІСЛЯ ВІЙНИ

Барановський М.О. Економічні наслідки війни з росією: загальний огляд і регіональний зріз	119
Голуб Ю.М. Опір Чернігова російській окупації та початок відновлення міста	122
Довженко П.С., Борисенко К.Б. Вплив воєнних дій на розвиток збиральницького туризму в Харківській області	124
Ієвлєва Ю.В. Вплив військових дій на природне середовище міста Нова Каховка Херсонської області	128
Король О.М., Корнус О.Г., Корнус А.О., Данильченко О.С., Коваль Ю.А. Щодо питань фіксації наслідків військової агресії у Сумській області	131
Мельник І.Г., Рубежанська Ю.І. Краматорський район Донецької області: наслідки збройної агресії рф	134
Молодика В.П. Деструктивний вплив російської збройної агресії 2022 року на просторову організацію господарства регіонів України	137
Пасько В.Ф. Структурні зміни в аграрному землекористуванні регіонів України під впливом військових дій	139
Петровська А.О. Особливості відновлення економіки монофункціональних міст у повоєнний період	142

<i>Пилипенко І.О., Мальчикова Д.С.</i> Узагальнена типізація міст України за наслідками військової агресії	145
<i>Редін В.І., Скриль І.А.</i> Наслідки російської військової агресії для культурної спадщини Харківщини	147
<i>Серьогін Д.С., Костріков С.В.</i> Переваги лідарних даних для відстеження та оцінки руйнувань міської забудови під час воєнних дій	150
<i>Терлецька О.В., Кушнір Л.П., Періг Т.В.</i> Вплив рекреаційно-туристичної індустрії на розвиток міських економічних ресурсів в умовах російської агресії	154
<i>Чехов С.С.</i> Філософські засади та методологія суспільно-географічного дослідження післявоєнного розвитку міського середовища (на прикладі міста Харків)	156
<i>Ярмоменко С.Г., Гоголь Т.В.</i> Збереження культурної спадщини України на сільських територіях: загрози в умовах військової агресії	160
<i>Karpikova Y.Y., Kandyba Yu.I., Sehida K.Yu., Poprozman I.I.</i> Defense policy and national security of two powerful organizations – the US and the EU	163
<i>Slieptsova A.O.</i> Political upheavals and transitions in the context of SouthEast Asia	168
<i>Slieptsova A.O., Tsyhan V.S.</i> NATO bombing of Yugoslavia in 1999: causes, coerse of action, consequences and opinions	171

4. Немець К., Сегіда К., Немець Л. Багатовимірний аналіз у суспільній географії (нетрадиційні методи) : монографія. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. 120 с.

5. Немець К., Сегіда К., Немець Л., Кравченко К., Телебєнєва Є., Ключко Л., Редін В. Дослідження міських агломерацій в аспекті реалізації адміністративно-територіальної реформи в Україні (на прикладі Харківської області). Часопис соціально-економічної географії, 2019, Вип. 27, С. 28-39.

УДК 911.3:330.15](477.82-72):379.8

РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНОГО РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВЕЛИМЧЕНСЬКОЇ ТГ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

***І.М. Нетробчук, Л.Т. Чижевська, Р.Є. Качаровський, О.В. Антипюк,
Д.В. Мусійчук***

*iryna-nim@ukr.net, geolora@ukr.net, romankacharovsky@ukr.net,
olia151099@ukr.net, dashamusiiichuk23@gmail.com*

Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк, Україна

Унаслідок децентралізації територіальні громади (ТГ) отримали ширші юридичні важелі з одночасною передачею у їх користування певних природних та матеріальних ресурсів. Використання, зокрема, рекреаційних ресурсів сприятиме відновленню природних територій, поліпшенню екологічної ситуації, розвитку відпочинку та туризму. Тому дослідження природного рекреаційного потенціалу ТГ є актуальним і перспективним [3; 6].

Велимченська ТГ утворена 30.01.2017 р. шляхом об'єднання Велимченської та Датинської сільських рад Ратнівського (з липня 2020 р. – Ковельського) району. Площа громади становить – 110,9 км², населення – 3 752 ос. Густота населення – 33,8 ос/км². У громаду входять сс. Велимче, Датинь, Дошне та Запілля. Центр громади – с. Велимче [1; 3; 6; 9].

Громада має потужний природний рекреаційний потенціал, сприятливі кліматичні умови, різноманітні природні ресурси та природно-заповідні території. Досліджувана територія характеризується помірно-континентальним кліматом з м'якою зимою та нестійкими морозами. Літо доволі тепле. Весна й осінь – затяжні, зі значними опадами. Загалом кліматичні умови сприятливі для здійснення туризму й рекреації впродовж року [1; 3; 6; 9].

Поліські ландшафти характеризуються переважанням виположеної, заболоченої та слабдорозчленованої річковими долинами низовини, ускладненої льодовиковими формами. Туристичні ресурси з подібними орографічними умовами придатні для пішого, велосипедного, лижного туризму видів.

Основною водною артерією громади є р. Турія – права притока р. Прип'яті (басейн Дніпра). Довжина потоку – 192,9 км, площа басейну – 2922,86 км². У громаді налічується ряд озер, найбільшими з яких є: Дошне (між селами Запілля та Дошне, площа дзеркала – 19,0 га, об'єм – 0,6 млн м³,

максимальна глибина – 10 м), Гниляк (Плав) (с. Велимче, 1,6 га, 2 м), та Вінок (на південний схід від с. Велимче, 21,0 га, 8,1 млн м³, 0,7 м). У с. Велимче є два ставки загальною площею 7,58 га та об'ємом води 70,80 тис. м³). Водні плеса є привабливими для рекреаційного використання, а саме короткотермінового відпочинку (купання, занять водним туризмом, плавання на човнах, рибальства) та екологічного пізнання природи (дослідження біорізноманіття територій ПЗФ) [1; 3; 6–7; 8–9].

На території ТГ переважають дернові, дерново-підзолисті, чорноземні, сірі опідзолені, торфово-болотні ґрунти. Земельні ресурси мають неоднорідну структуру: забудовані землі становлять близько 2 %, сільськогосподарські – майже 50 %, лісовкриті ділянки – 38–39 %, заболочені – близько 7 %, інші – 1–2 %. Помітним є переважання с/г угідь та лісових територій [1; 3; 6–7; 9].

Вагомим структуроутворюючим елементом природно-ресурсного потенціалу досліджуваної громади є лісові ресурси, які можуть використовуватись для розвитку різних видів екологічного туризму. Ліси становлять 38–39 % площі ТГ. Лісові насадження громади зосереджені у межах ДП «Ратнівське ЛМГ» та ДП СЛАП «Ратнеагроліс». Основними лісоутворюючими породами є: сосна звичайна *Pinus sylvestris* – 54%, береза повисла *Betula pendula* – 16%, дуб звичайний *Quercus robur* – 14%, вільха чорна *Alnus glutinosa* – 11%, осика *Populus tremula* – 3% та ялина звичайна *Picea abies* – 2%. Вікова структура насаджень: молодняк – близько 24 %, середньовікові – 49 %, пристигаючі – 21%, стиглі – 6 %. Вагомий потенціал флористичних ресурсів – це цінні види лікувальних трав та дикорослих ягід. На території лісництв зростають ягідники: журавлини болотяної *Vaccinium oxycoccos*, чорниці миртолистої *Vaccinium myrtillus*, бруслини бородавчастої *Euonymus verrucosus*. На території лісів багато лікарських рослин: конвалія травнева *Convallaria majalis*, валеріана лікарська *Valeriana officinalis* [1–2; 6–7].

Мисливські угіддя знаходяться на землях ДП «Ратнівське ЛМГ» та Ратнівського відділення УТМР, де є можливість полювати на лося звичайного *Alces alces*, зайця сірого *Lepus europaeus*, оленя благородного *Cervus elaphus*, дику свиню *Sus scrofa*, сарну європейську (козулю) *Capreolus capreolus* [1; 6].

Важливу роль для сталого розвитку ТГ відіграє наявний в її межах природно-заповідний фонд. За даними Управління екології та природних ресурсів Волинської ОДА, в межах ТГ знаходиться чотири об'єкти ПЗФ місцевого значення загальною площею 77,5 га. З них три – гідрологічні заказники: «Озеро Дошне» (загальна площа 29,2 га; с. Дошне; утворений рішенням Волинської обласної ради від 09.12.1998 р., № 4/3), «Урочище Плав» (16,4 га; поблизу с. Велимче; утворений рішенням Волинської ОР від 17.03.1994 р., № 17/19), «Урочище Терешкове» (9,3 га, поблизу с. Велимче, утворений рішенням Волинської ОР від 17.03.1994 р., № 17/19) та заповідне урочище «Велимченська дача» (22,6 га; у межах землекористування Замшанського лісництва ДП «Ковельське ЛГ»; утворене рішенням Волинської ОР від 30.05.2000 р., № 12/3). Всі об'єкти ПЗФ сформувались за часів незалежності України у 90-х рр. ХХ ст. та на початку ХХІ ст. Простежується домінування гідрологічних (70,8 %) об'єктів у загальній площі ПЗФ громади.

Щільність об'єктів ПЗФ – 0,014 об'єкта/100 км² [1; 3; 4–6; 9]. Мережа ПЗФ ТГ слугуватиме для відпочинку, пізнавальної та екологічної діяльності як місцевого населення, так і туристів.

Велимченська ТГ має сприятливі кліматичні умови, багата водними, земельними, лісовими ресурсами та природно-заповідними територіями, що створюють передумови для повноцінного розвитку екологічного, пізнавального туризму, а також природоохоронної діяльності. Проте рекреаційний потенціал громади має ряд проблемних моментів і потребує запровадження заходів для покращення ситуації, а саме: 1) істотно збільшити площі лісових насаджень; 2) сприяти охороні водних об'єктів громади від забруднення; 3) розглянути можливість утворення нових об'єктів ПЗФ; 4) розширити межі вже існуючих територій ПЗФ; 5) обґрунтувати необхідність надання об'єктам ПЗФ місцевого значення загальнодержавного статусу; 6) розробити туристсько-екскурсійні маршрути та включити до них вже наявні об'єкти ПЗФ; 7) створити рекреаційні пункти та місця короткотривалого відпочинку для туристів.

Висновки. Наявні у Велимченській ТГ природні рекреаційні ресурси є базою для розвитку екологічного та пізнавального туризму, здійснення освітньо-наукової та природоохоронної діяльності, сприяють покращенню екологічної ситуації на локальному рівні.

Список використаних джерел:

1. Велимченська ТГ URL: <https://velymchenska-gromada.gov.ua/> (дата звернення 24.10.2022).
2. Волинське обласне управління лісового та мисливського господарства. URL: <https://lisvolyn.gov.ua/> (дата звернення 24.10.2022).
3. Децентралізація влади. URL <http://decentralization.gov.ua/region/item>. (22.10.2022).
4. Карпюк З.К., Фесюк В.О. Природоохоронні мережі Волинської області: монографія. Луцьк : видавництво «Терен», 2021. 212 с.
5. Карпюк З.К., Фесюк В.О., Антипюк О.В. Природно-заповідний фонд Волинської області : альбом-каталог Київ, 2018. 136 с.
6. Ковельська РДА URL: <http://koveladm.gov.ua/> (дата звернення 20.10.2022)
7. Регіональний офіс водних ресурсів у Волинській області URL: <https://vodres.gov.ua/> (дата звернення 26.10.2022)
8. Чижевська Л.Т., Лавренчук О.М., Качаровський Р.Є., Карпюк З.К., Антипюк О.В. Оцінка сучасного стану водних ресурсів Волині. Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів: (Луцьк, 2019. 11–12 квітн. 2019 р.), Луцьк, 2019. С. 98–101.
9. Чир Н.В., Качаровський Р.Є. Дослідження питання туристично-рекреаційного потенціалу Ратнівського району Волинської області. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Географія». 2017. № 3(68)/4(69)/2017. С. 113-117.

Наукове видання

**РЕГІОН – 2022: СТРАТЕГІЯ ОПТИМАЛЬНОГО РОЗВИТКУ
МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

(24 листопада 2022 року, м. Харків)

Збірник наукових праць

Українською, англійською мовами

Відповідальний за випуск: *Ю. І. Кандиба*

Комп'ютерне верстання: *Н. В. Добровольська*

Підписано до друку 27.12.2022 р. Формат 60x84/16.

Папір офсетний. Друк ризографічний.

Ум. друк. арк. 9,7. Обл.-вид. арк. 11,3.

Наклад 50 пр. Ціна договірна.

61022, Харків, майдан Свободи, 4

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3367 від 13.01.09.

Надруковано з готового оригінал-макету у друкарні ФОП Петров В.В.
Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців.

Запис за № 2480000000106167 від 08.01.2009 р.

61144, м. Харків, вул. Гв. Широнінців, 79-В, к. 137,

тел. (057) 778-60-34, e-mail: bookfabrik@rambler.ru